

УДК 786.2.087.4

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ВИКЛАДАННЯ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ

Перова Г.О.

Київський національний університет культури і мистецтва

У статті розкриваються особливості роботи хореографа у вищих мистецьких навчальних закладах. Розглядаються сучасні вимоги до викладання класичного танцю. Розкриваються питання діагностики педагогічних та музичних здібностей до фахової підготовки учнів вищих мистецьких навчальних закладів. Аналізується низка питань багатогранного впливу музичного мистецтва на особистість, його доступність у комплексі засобів художнього впливу. Обговорюються питання щодо кваліфікаційного рівня педагогічної майстерності викладача-хореографа, який визначається виконанням ним освітніх й виховних функцій.

Ключові слова: хореографія, класичний танець, музика, педагогіка, навчання, культура, мистецтво.

Постановка проблеми. Передумовою відродження і становлення України, її державності є радикальні зміни в соціальному житті суспільства, що вимагають повного переосмислення ідей і поглядів на розвиток сучасної психолого-педагогічної науки, оскільки педагоги ХХІ ст. повинні побудувати нову школу на засадах ідей гуманізму, демократизму, антропоцентризму та національної ідеї. Отже, основним завданням фахової музично-педагогічної освіти сьогодні має бути не тільки розвиток професійно-виконавських здібностей студентів, але й формування особистості майбутнього вчителя музики в її національній визначеності, що неможливе без залучення до культурної спадщини, до збереження її надбань.

Мета статті. Висвітлення специфіки професійної підготовки хореографа-педагога, керівника хореографічного колективу в вищих навчальних мистецьких закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто відзначити, що на формування особистості вчителя в сучасній науці звертається належна увага, зокрема на такі аспекти, як індивідуальність майбутнього педагога (К. Альбуханова-Славська, Г. Балл, В. Рибалко та ін.), творча індивідуальність майбутнього педагога (Л. Мільто, О. Пехота, О. Сергєєнкова та ін.), індивідуальний стиль педагогічної діяльності (Н. Амінов, В. Бездухов, З. Вяткіна). Сучасне хореографічне мистецтво має ряд досліджень у руслі мистецтвознавства (С. Легка, А. Підлипська, О. Семак, В. Шкоріненко а ін.); підготовки вчителів хореографії (О. Бурля, С. Забрєдовський, О. Таранцева та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Доцільно підкреслити, що при всій увазі психолого-педагогічних досліджень до індивідуальності вчителя, все ж на роль вивчення педагогічного доробку видатних педагогів-хореографів з метою вдосконалення процесу формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії звернено недостатньо уваги.

Формулювання цілей статті. На новому етапі розвитку соціально-економічної сфери, культури і освіти особливої уваги набувають питання художньо-творчого розвитку підростаючого покоління. В суспільстві зростає потреба у високоінтелектуальних творчих особистостях, здатних самостійно вирішувати виникаючі труднощі, приймати нестандартні рішення і втілювати їх

у життя. Все це вимагає розробки нових методів виховання студентів і тягне за собою не традиційність підходів до художнього виховання – як основи подальшого вдосконалення особистості.

Аналіз практики художнього виховання свідчить про протиріччя між потенційною можливістю хореографії в художньому вихованні учня і недостатньо ефективному практичному її використанні. Частково це пояснюється тим, що можливості художнього виховання використовуються не повною мірою. Саме хореографічне мистецтво найуспішніше реалізує розвиток зорових, слухових і рухових форм чуттєвого й емоційного сприйняття світу, знімає розумову втому і дає додатковий імпульс для розумової діяльності.

В основі побудови занять творчого типу лежить діалектичний взаємозв'язок життя і мистецтва, мистецтва та життя. В основі уроків закладені принципи хореографії, що відображають творчу спрямованість. До них відносяться:

- Продуктивний розвиток здатності естетичного осягнення дійсності і мистецтва як уміння вступати в особливу форму духовного спілкування;
- Спрямованість на формування образного мислення як найважливішого чинника художнього освоєння буття. Саме образне мислення оптимізує у людини розуміння естетичної багатомірності навколишньої дійсності.
- Оптимізація здатності художнього синтезування як умови для пластично-чуттєвого і естетично багатопланового освоєння явищ діяльності.
- Розвиток навичок художнього спілкування як основи для цілісного сприйняття мистецтва.
- Створення морально-естетичних ситуацій як найважливішого умови для виникнення емоційно-творчого переживання дійсності.
- Виховання навичок імпровізації як основи для формування художньо-самобутнього ставлення до навколишнього світу.
- Імпровізація – першооснова художньої творчості учня. Імпровізація дозволяє розвивати вміння бачити ціле, що досягається в єдності продуктивних і репродуктивних сторін мислення, дає можливість усвідомити процес творчості у педагогіці.

Умови, що забезпечують ефективність розвитку творчої активності учнів різних спеціалізацій це – можливість оволодіння учнями досвіду самостійної різноманітної для них діяльності через використання тренінгово-ігрового методу в навчальному процесі; створення збага-

ченої інформаційної та дозвоільно-розвивально-го середовища; побудова освітнього процесу, як процесу взаємодії індивідуального, унікального викладача і індивідуального, унікального учня; спільна діяльність педагога і учня, де особливого значення набуває світогляд і компетентність педагога у вихованні творчої особистості з урахуванням її індивідуальності.

Розглядаючи хореографію як засіб творчого розвитку, необхідно вказати на певні синтетичні її можливості. Основою хореографії є танець форма організації танцювальних рухів. Серед усіх мистецтв, в єдності з якими розвивається танець, музика найбільш близька йому за узагальненістю, асоціативністю і структурними закономірностями. Але, пластична образотворча мова танцю все ж більш конкретна.

Руки танцю виникають і розвиваються не в абстракції, а в певному просторовому рішенні. Руки танцю – це своєрідні знаки, подібні звуку, слову, але пластично значущі. Один рух потребує повторів, щоб затвердити себе, інше сприймається відразу і повторення не потребує. Підбір рухів у танці повинен строго відповідати поставленому завданню, тому використання нескінченно великої кількості різноманітних елементів в одному танці не завжди визначає його успіх.

Коли ми намагаємося зрозуміти і пояснити, чому різні учні, поставлені в приблизно однакову ситуацію, досягають різних успіхів, ми звертаємося до поняття «здібності». Здатність не може виникнути поза відповідної конкретної діяльності. Особливо важливо, щоб участь у створенні танцю, його виконанні та сприйнятті була учню під силу. Важливо на першому етапі є музично-виконавська і імпровізаційна діяльність.

Танці активізують слух, виробляють чіткі та красиві рухи, саме в танці-імпровізації найбільш яскраво спостерігається прояв людської творчості. Особливу роль у творчому розвитку учнів засобами хореографії відіграє участь у виконавчій, імпровізаційній та творчій діяльності. Учні відчують потребу у вільному танці, для них це одна з найбільш доступних форм самовираження.

Творчий розвиток учнів, передбачається у змісті сучасних програм хореографії, але не використовується в повній мірі. Хореографія – поняття дуже широке, буквально означає в перекладі з грецької «писати танець». Але з часом цим словом стали називати все, що відноситься до мистецтва танцю: – балет, побутовий танець, професійне мистецтво, самодіяльне мистецтво.

Танець є найбагатшим джерелом естетичних вражень людини, її творчих можливостей. Синкретичність танцювального мистецтва передбачає розвиток почуття ритму, вміння чути і розуміти музику, узгоджувати з нею свої рухи, одночасно розвивати і тренувати м'язову силу корпусу і ніг, рухи рук, грацію і виразність. Заняття танцем на уроках ритміки формують правильну поставу, виховують основи етикету і грамотної манери поведінки в суспільстві, дають уявлення про акторську майстерність. Танець має величезне значення як засіб виховання національної самосвідомості.

Отримання відомостей про танці різних народів і різних епох так само необхідно, як вивчення

всесвітньої історії та етапів розвитку світової художньої культури, бо кожен народ має свої, тільки йому притаманні танці, в яких відображено його душа, його історія, його звичаї та характер. Вивчення танців свого народу має стати такою ж потребою, як вивчення рідної мови, мелодій, пісень, традицій, бо в цьому укладені основи національного характеру, етнічної самобутності, вироблені протягом багатьох століть.

Специфіка навчання класичної хореографії пов'язана з постійним фізичним навантаженням. Але фізичне навантаження само по собі не має для учнів виховного значення. Воно обов'язково повинно бути сумісним з творчістю, з розумовою працею і емоційним вираженням. Завдання педагога – виховувати у учнів прагнення до творчого самовираження, до грамотного оволодіння емоціями, розуміння прекрасного. Активним, творчим, яке пробуджує в людині художнє початок є і сам процес навчання танцю.

Освоюючи танцювальну лексику, особистість не просто пасивно сприймає красиве, вона долає певні труднощі, здійснює чималу роботу для того, щоб ця краса стала йому доступна. Пізнавши красу в процесі творчості, учень глибше відчуває прекрасне в усіх його проявах: в мистецтві і в житті.

Давньогрецький філософ Демократ стверджував: «Ні мистецтво, ні мудрість не можуть бути досягнуті, якщо не вчитися». Перед викладачем стоїть складне завдання дати учням високу хореографічну підготовку. Одне із завдань навчально-тренувальної роботи – правильна постановка корпусу, рук, ніг і голови, розвиток і зміцнення суглобово-зв'язкового апарату, розвиток сили і спритності, вироблення еластичності м'язів, оволодіння танцювальною технікою.

При правильному заучуванні всіх цих рухів можна досягти результатів, але це не означає, що всі рухи потрібно заучити відразу. Визначаючи послідовність рухів, слід керуватися основними дидактичними правилами: від простого до складного, від легкого до важкого, від відомого до невідомого. Починати урок потрібно з невеликої амплітуди рухів, що вимагає помірної роботи окремих груп м'язів.

Це рухи головою, плечима, пружинки, неглибокі присідання, носочки, руху рук і т. д. Потім з постійним зростанням амплітуди і темпу – нахили, повороти, підйоми і махи ніг і т. д. В кінці розминки включаються рухи, що викликають одноразове навантаження на всі групи м'язів – це стрибки, обертання і комбінації різних елементів. Систематичні заняття пропорційно розвивають фігуру, сприяють усуненню низки фізичних недоліків: лордозу, кіфозу, сколіозу, опуклості грудної клітини. Крім цього розвивається координація, еластичність зв'язок, відбувається укріплення м'язів.

Потрібно розуміти, що в мистецтві танцю немає «довершеності», що кожний танцювальний рух, фрагмент повинен відпрацьовуватися і вдосконалюватися до нескінченності. Але технічна досконалість танцю – це не повинно стати самоціллю, а процес розучування танцю не можна перетворювати в механічне повторення танцювальних рухів.

Слід пам'ятати, що оволодіння тим чи іншим навиком повинно носити художньо-творчий ха-

ракти. Тоді, займаючись хореографією, учень не просто вивчить певну кількість рухів і танців, але на кожному уроці буде пізнавати своєрідну, виразну мову хореографічного мистецтва, отримає уявлення про танці, де тісно переплітаються музика і пластика. Музика і танець нерозривно пов'язані один з одним. В музиці закладені зміст і характер будь-якого танцювального твору.

Навчаючи мистецтву класичного танцю, необхідно одночасно вести і музичне виховання: вчити розуміти і слухати класичну музику, органічно поєднувати в єдине ціле рух і музику.

Головним завданням на уроках не тільки дати учням знання, уміння, навички, але створити умови для вільного володіння ними, використання їх в умовах творчості, тобто розвинути і підвищити рівень креативності людини, використовуючи різні форми взаємодії, зокрема, систему творчих завдань. Кожен урок за своєю структурою був традиційним. Однак у зміст заняття включаю систему розвивальних завдань з метою творчого розвитку учня на основі елементів: твору, виконання, імпровізації на уроках ритміки з проведенням бесід, доповідей.

Висновки. До сучасних вимог у викладанні класичного танцю у вищих навчальних мистецьких закладах входять питання місця і ролі класичного танцю в системі професійної хореографічної освіти; вивчення історії та теорії методики навчання класичного танцю; обґрунтування

принципів, змісту і методів навчання класичного танцю в системі класичного хореографічного мистецтва; визначення пізнавального і виховного значення і завдань згаданої вище дисципліни; освоєння техніки, стилю і манери виконання основних танцювальних елементів, танців народів світу, визначення змісту методики викладання класичного танцю; вироблення методів і організаційних форм навчання, що відповідають меті і змісту предмета; наукове обґрунтування програм, підручників, розробка навчального обладнання з курсу; визначення вимог до підготовки викладачів класичного танцю. Практичний досвід, набутий під час роботи у сфері хореографічної педагогіки, дозволяє визначити, що хореографічна творчість володіє певними невикористаними резервами підвищення ефективності системи художнього виховання учнів вищих мистецьких навчальних закладів. У методиці викладання класичного танцю не можна обмежуватись жодним із методів як універсальним. Тільки оптимальне поєднання різних методів може забезпечити успішну реалізацію комплексу завдань вивчення класичного танцю. Дослідження педагогічних методів, підтверджених знаннями науки, історичним аспектом, практикою, вказують на необхідність доповнення існуючих методик новаторськими ідеями, новітніми технологіями з метою виховання техніки та професійної культури студента – майбутнього фахівця.

Список літератури:

1. Лук А. Н. Психологія творчості. – М.: Наука, 1988. – С. 4.
2. Резерв успіху – творчість. Під ред. Р. Нойнера, В. Калвейта, Х. Клейна. М.: Педагогіка, 1989. – 152 с.
3. Все о балете: словарь-справочник / [сост. Суриц Е. Я.]. – М.-Л.: Музыка, 1966. – 453 с.
4. Захаров Р. Слово о танце / Р. Захаров. – М.: Молодая гвардия, 1971. – 160 с.
5. Карсавина Т. П. Театральная улица / Т. П. Карсавина. – Л.: Искусство, 1971. – 246 с.
6. Лопухов Ф. В. Шестдесят лет в балете / Ф. В. Лопухов. – М.: Искусство, 1966. – 424 с.

Перова А.А.

Киевский национальный университет культуры и искусства

СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К ПРЕПОДАВАНИЮ КЛАССИЧЕСКОГО ТАНЦА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Аннотация

В статье раскрываются особенности работы хореографа в высших художественных учебных заведениях. Рассматриваются современные требования к преподаванию классического танца. Раскрываются вопросы диагностики педагогических и музыкальных способностей к профессиональной подготовке учащихся высших художественных учебных заведений. Анализируется ряд вопросов многогранного влияния музыкального искусства на личность, его доступность в комплексе средств художественного воздействия. Обсуждаются вопросы квалификационного уровня педагогического мастерства преподавателя-хореографа, который определяется выполнением им образовательных и воспитательных функций.

Ключевые слова: хореография, классический танец, музыка, педагогика, обучение, культура, искусство.

Perova A.A.

Kiev National University of Culture and Arts

MODERN REQUIREMENTS FOR TEACHING CLASSICAL DANCE IN HIGHER EDUCATIONAL ARTS INSTITUTIONS

Summary

The article reveals peculiarities of the work of the choreographer in higher educational institutions. The modern requirements for teaching classical dance are considered. The questions of diagnostics of pedagogical and musical abilities for professional preparation of pupils of higher art educational institutions are revealed. The author analyzes a number of issues of multifaceted influence of music art on the personality, its accessibility in the complex of means of artistic influence. Issues concerning the qualification level of pedagogical skills of the teacher-choreographer are discussed, which is determined by the performance of educational and educational functions.

Keywords: choreography, classical dance, music, pedagogy, education, culture, art.